

RAPPORT 24-1989

**DOKUMENTERTE ROVVILTSKADER
PÅ HUSDYR I OPPLAND OG
BUSKERUD 1989.**

Bjørn Tore Bækken

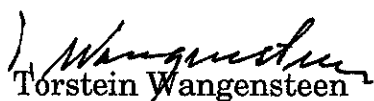
FYLKESMANNEN I OPPLAND
MILJØVERNAVDELINGEN

FORORD

1989 var det første året det er gitt midler til fylkesmannen i Oppland til arbeid med skadedokumentasjon og bestandsregistrering av de store rovdyrene. Tidligere har dette arbeidet blitt utført i samarbeid med fylkesmannen i Hedmark med personell engasjert der. Midlene som ble stilt til disposisjon for fylkesmannen i Oppland for 1989 skulle dekke Opplands andel av et samarbeidsprosjekt mellom fylkesmennene i Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal og Oppland i forbindelse med jerveproblematikken i Dovre/Rondane regionen og skadedokumentasjon/bestandsregistreringer i resten av Oppland og hele Buskerud. Det største problemet vi har registrert med ordningen i årets beitesesong er at det er vanskelig å få informasjon om ordningen ut til husdyreierene slik at de er kjent med ordningen. Ordningen med fast personell til å arbeide med dette arbeidsfeltet ved miljøvernavdelingene må komme slik forvaltningsplan for de store rovdyrene skisserer. Da får vi en fast ordning som husdyreierene kan forholde seg til, og ikke slik som nå med ulik praksis fra år til år.

Denne rapporten er skrevet av Bjørn Tore Bækken som er engasjert til å forestå arbeidet med skadedokumentasjon og registrering av store rovdyr i Oppland og Buskerud.

Lillehammer desember 1989

Torstein Wangenstein
fylkesmiljøvernssjef

Geir Vagstein
viltforvalter

INNHold

	SIDE
INNLEDNING	1
RESULTATER	2
Jerv	2
Ulv	3
Gaupe	3
SLUTTKOMMENTAR	3
TABELLER	5
FIGURER	8
VEDLEGG	
Vedlegg 1: Kopi av brev til viltnemndene i Oppland	
Vedlegg 2: Kopi av brev til viltnemndene i Buskerud	
Vedlegg 3: Kopi av brev til viltnemnder/sauavlslag	
Vedlegg 4: Rapporter utarbeidet ved miljøvern avdelingen	

DOKUMENTERTE ROVVILTSKADER PÅ HUSDYR I OPPLAND OG BUSKERUD 1989.

INNLEDNING

Fylkesmennene i Oppland og Buskerud har fra juni 1989 samarbeidet om skadedokumentasjon og registrering av store rovdyr, og den 12/6 ble det ansatt en egen rovdyrkonsulent til å arbeide med disse sakene i de to fylkene. I samarbeid med viltnemndene har rovdyrkonsulenten kartlagt skader forårsaket av fredete rovviltarter og gaupe i de to fylkene. Unntatt er jerveskader i Dovre og Lesja kommuner. Disse to kommunene har vært med i et samarbeidsprosjekt med kommuner i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal. Skader forårsaket av jerv i Dovre og Lesja er således ikke med i denne rapporten.

Direktoratet for naturforvaltning har i brev både i 1987 og 1988 innskjerpet kravene til melding og dokumentasjon av skade på husdyr voldt av fredet rovvilt. Disse brev er sendt til alle husdyreiere som har søkt om erstatning for husdyr tatt av fredet rovvilt, til viltnemnder og til landbrukskontor/landbruksnemnd i de berørte kommuner. Fylkesmennene i Oppland og Buskerud sendte i juni 1989 ut brev til alle viltnemndene i de to fylkene med orientering om ordningen med en felles rovdyrkonsulent, og oppfordring om å melde fra ved mistanke om rovviltskader på husdyr (se vedlegg 1 og 2). Her ble det presisert at en også ønsket å få melding der gaupe var mistenkt som skadegjører. I forbindelse med en spørreundersøkelse om store rovdyr ble det den 14/7 1989 også sendt brev til alle sau- og geitavlslagene i Oppland og Buskerud der det blir understreket at det er viktig at mistenkte rovdyrskader på husdyr blir meldt fra til viltnemnda eller rovdyrkonsulenten så raskt som mulig (se vedlegg 3).

Mange rovdyrdrepte husdyr blir ikke funnet. Det skal derfor presiseres at

tallene i denne rapporten er begrenset til de funn hvor husdyreieren har hatt mistanke om at fredet rovvilt har vært skadegjørere, og som etter forskriftene er meldt til viltnemnd og/eller rovdyrkonsulent. I tillegg er det som tidligere nevnt i brev til viltnemndene bedt om også å få inn meldinger om husdyr som mistenkes å være tatt av gaupe. Det gis imidlertid ikke erstatning for skader forvoldt av gaupe, og husdyreieren er da heller ikke pliktig til å melde fra om slike skader. Det kan derfor tenkes at en del skader der gaupe er mistenkt ikke er meldt til viltnemnda eller rovdyrkonsulenten.

RESULTATER

Totalt er 29 sauer obdusert eller besiktiget i felt, derav 23 i Oppland (tabell 1) og 6 i Buskerud (tabell 2). Sauer tilhørende 13 saueiere i Oppland og 5 i Buskerud er undersøkt. Skadeområdenes beliggenhet er vist i figur 1 og 2.

Det er påvist skader forvoldt av fredet rovvilt i kommunene Skjåk og Sør-Aurdal. I Skjåk er 6 sauer og lam påvist tatt av jerv, mens 7 lam er påvist tatt av ulv i Sør-Aurdal. Som i 1988 ble bjørn ikke påvist som skadegjørere i 1989, hverken i Oppland eller Buskerud. I 1987 ble det derimot dokumentert store skader forårsaket av bjørn i Øyer og Ringebu kommuner i Oppland, langs grensa til Hedmark. I årene 1986-88 har fylkesmannen kun sett på ett tilfelle der kongeorner er mistenkt som skadegjørere (1 lam i Lom kommune i 1987). Det er ikke mottatt noen meldinger om ørneskader i Oppland eller Buskerud i 1989. I Flå kommune er gaupe påvist som skadegjørere.

Jerv

I år er det dokumentert at jerv har tatt sau i Skjåk kommune, sør for riksvei 15 gjennom Ottadalen. Ifølge saueiere i området er det ikke dokumentert jerveskader her siden på 1960-tallet, og det har vært liten jervetraffikk på sørsida av Ottadalen de senere år. Fra 1989 foreligger det imidlertid både syns- og sporobservasjoner av jerv fra dette området. 6 sauekadavere er obdusert av rovdyrkonsulenten. Det er i tillegg gitt melding om funn av ytterligere 3 kadaver som det ikke var mulig å finne igjen senere.

Ulv

Spesielt i år var at en ulv hadde tilhold i Vest-Oppland og over mot Valdres på forsommeren. Den ble fotografert for første gang langs riksvei 4 litt nord for Gjøvik den 18. mai, radiomerket i Etnedal den 6. juni, og sist sett i Sør-Aurdal den 11. juni. Det ble ikke dokumentert at ulven tok sau før natt til 10. juni. Da ble flere lam angrepet i nærheten av Leirskogen lengst nord i Sør-Aurdal. 7 lam ble frosset ned og senere obdusert. Den 11. juni mistet peilemannskapet radiokontakten med dyret, og den er heller ikke sett siden. Det har ikke kommet inn meldinger om drepte sauer der ulv er mistenkt som skadegjører etter dette.

Gaupe

For å kunne kartlegge eventuelle skader forårsaket av gaupe ba vi også om å få inn meldinger om slike skader. En har kunnet dokumentere gaupeskader på sau i Flå kommune i Buskerud. Rovdyrkonsulentene har undersøkt 3 lam, som alle var tatt på innmark av gaupe. I tillegg har viltneemnda sannsynliggjort 1 søye og 1 lam som drept av gaupe, samt at restene etter et lam ble funnet i forbindelse med en synsobservasjon av gaupe.

Ut fra når og hvor de enkelte sauer er drept kan en ikke si noe om det er ett eller flere individer som står bak jerveskadene i Skjåk eller gaupeskadene i Flå. Når det gjelder ulven i Vest-Oppland underbygger alle dokumenterte observasjoner oppfatningen av at det kun dreide seg om ett enkelt dyr.

SLUTTKOMMENTAR

Inntrykket vi sitter igjen med etter en sesong er at kjennskapet til meldingsrutiner og krav til dokumentasjon av rovviltskader er veldig forskjellig fra kommune til kommune. Direktoratet for naturforvaltning har sendt ut brev om disse rutinene til alle kommuner hvor det er søkt om erstatning for husdyr drept av fredet rovvilt i sesongene 1986 og 1987. Disse

brevene har gått til alle impliserte viltnemnder og landbrukskontorer/landbruksnemnder, samt erstatningssøkerne. I kommuner hvor en har kunnet dokumentere større rovdyrskader de senere år er rutinene som regel godt kjent. En del kommuner som har søkt om erstatning har bare hatt rovdyrskader av mindre omfang. Her har nok informasjonen fra DN i mindre grad nådd lenger enn til landbrukskontorene. Det er ofte de enkelte saueiere som først registrerer rovdyrskader, og det er da viktig at disse har kjennskap til de rutiner som skal følges, slik at en så raskt som mulig kan få dokumentert skadene.

Tabell 1. Kommunevis oversikt over døde husdyr obdusert/besiktiget i forbindelse med rovviltregistreringer i Oppland i 1989. Nummer i rubrikken for skadeområde viser til stedsangivelse på kart i figur 1.

KOMMUNE NR	SKADE- OMRÅDE (SE KART)	EIER ADRESSE TELEFON	HUSDYR OBDUSERT/ BESIKTIGET	DØDSÅRSÅK/ SKADEGJØRER SANNSYNLIGGJORT	SKADEDATO OG STED	JOURNALNR. OBDUKSJON ¹
Lillehammer 0501	3	Erling Stuksrud 2620 Follebu 062/64961	1 lam	Rev	3/7 Gulleiksvea	4-89-BTB
Gjøvik 0502	1	Oddvar Slåttsveen 2820 Biri 061/81164	1 lam	Hund el. ulv	25/5 Herberg	1-89-BTB
Skjåk 0513	8	Susanne R. Brenna 2693 Nordberg 062/14822	1 søye 2 lam	Jerv	ca. 24/9 Sotfjellet	13-89-BTB 14-89-BTB 16-89-BTB
"	8	Trygve Lund 2690 Skjåk 062/14054	1 søye 2 lam	Jerv	September Mysubytta	9-89-BTB 10-89-BTB 15-89-BTB
Nord-Fron 0516	9	Johs. Stebergløkken (?) 2650 Kvam 062/94193	1 søye 1 lam	Ikke rovvilt	Aug./Sept. Lauvåsfeltet	11-89-BTB 12-89-BTB
"	10	Ingman Varpestuen Kvikne, 2640 Vinstra 062/95110	1 søye	Hund	11/10 Tverrbygda	18-89-BTB
Sel 0517	7	Otto Brænd 2490 Atna 064/63744	1 lam	? (bare noen ulldotter igjen)	ca. 18/8 Illmandalen	8-89-BTB

KOMMUNE NR	SKADE OMRÅDE (SE KART)	EIER ADRESSE TELEFON	HUSDYR OBDUSERT/ BESIKTIGET	DØDSÅRSÅK SKADEGJØRER SANNSYNLIGGJORT	SKADEDATO OG STED	JOURNALNR. OBDUKSJON ¹
Ringebu 0520	4	Olav Ufs 2630 Ringebu 062/80968	1 lam	Rev	16/7 Jernholtmyra	5-89-BTB
Sør-Aurdal 0540	5	Jesper Helland 2930 Bagn 063/47526	1 søye	?	ca. 15/8 Drengsprengen	6-89-BTB
"	2	Anders M. Hovdet 2930 Bagn 063/46033	1 lam	Ikke rovvilt	13-14/6 Bratrudsetra	2-89-BTB
"	11	Syver Nerødegård 2930 Bagn 063/47951	3 lam	Ulv	10/6 Leirskogen	100-89-EM 101-89-EM 102-89-EM
"	6	Synnøve N. Ruud 3528 Hedalen 063/49684	1 lam	Hund el. rev	ca. 25/8 Godvatna	7-89-BTB
"	11	Magnar Sørboen 2930 Bagn 063/47940	4 lam	Ulv	10/6 Leirskogen	97-89-EM 98-89-EM 99-89-EM 103-89-EM

¹) BTB=Bjørn Tore Bækken

EM=Erling Maartmann (Fylkesmannen i Hedmark)

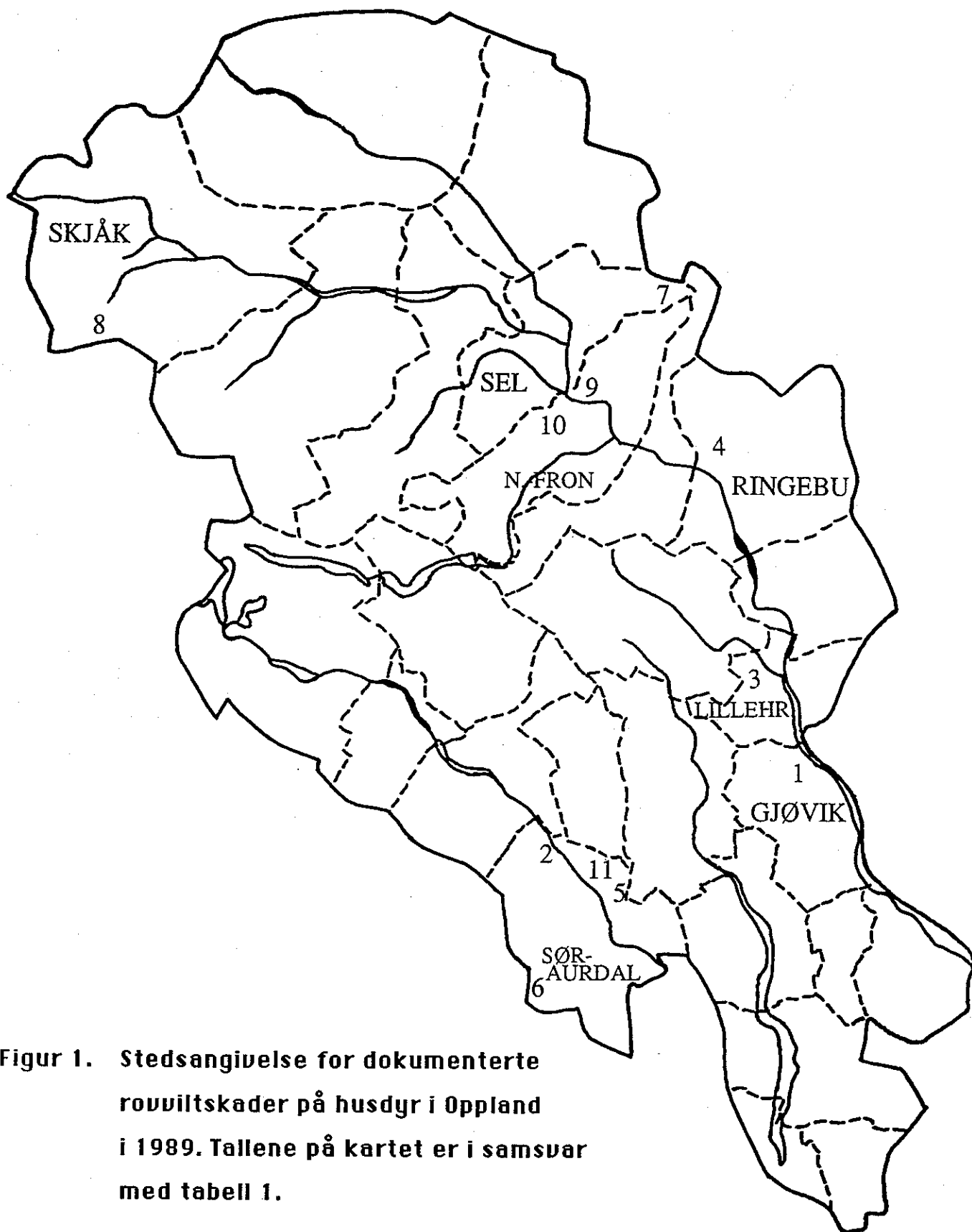
Tabell 2. Kommunevis oversikt over døde husdyr obdusert/besiktiget i forbindelse med roviltregistreringer i Buskerud i 1989. Nummer i rubrikken for skadeområde viser til stedsangivelse på kart i figur 2.

KOMMUNE NR	SKADE- OMRÅDE (SE KART)	EIER ADRESSE TELEFON	HUSDYR OBDUSERT/ BESIKTIGET	DØDSÅRSÅK/ SKADEGJØRER SANNSYNLIGGJORT	SKADEDATO OG STED	JOURNALNR. OBDUKSJON ¹
Flå 0615	2	Trygve Botten 3532 Flå 067/51578	1 søye	Gaupe	ca.27/10-89 Stavn	1-89-TG
"	1	Ole Grimelid 3532 Flå 067/50217	1 lam	Gaupe	24-25/9 Flå	17-89-BTB
"	1	Kristen E. Reiersgård 3532 Flå 067/50233	2 lam	Gaupe	21/10 Flå	19-89-BTB 20-89-BTB
"	2	Erik Renslo 3532 Flå 067/51551	1 lam	Gaupe	ca. 27/10-89 Bråtajordet	2-89-KØ
"	1	Birger Østdahl 3532 Flå 067/50263	1 lam	Gaupe?	Juni Flå	1-89-KØ

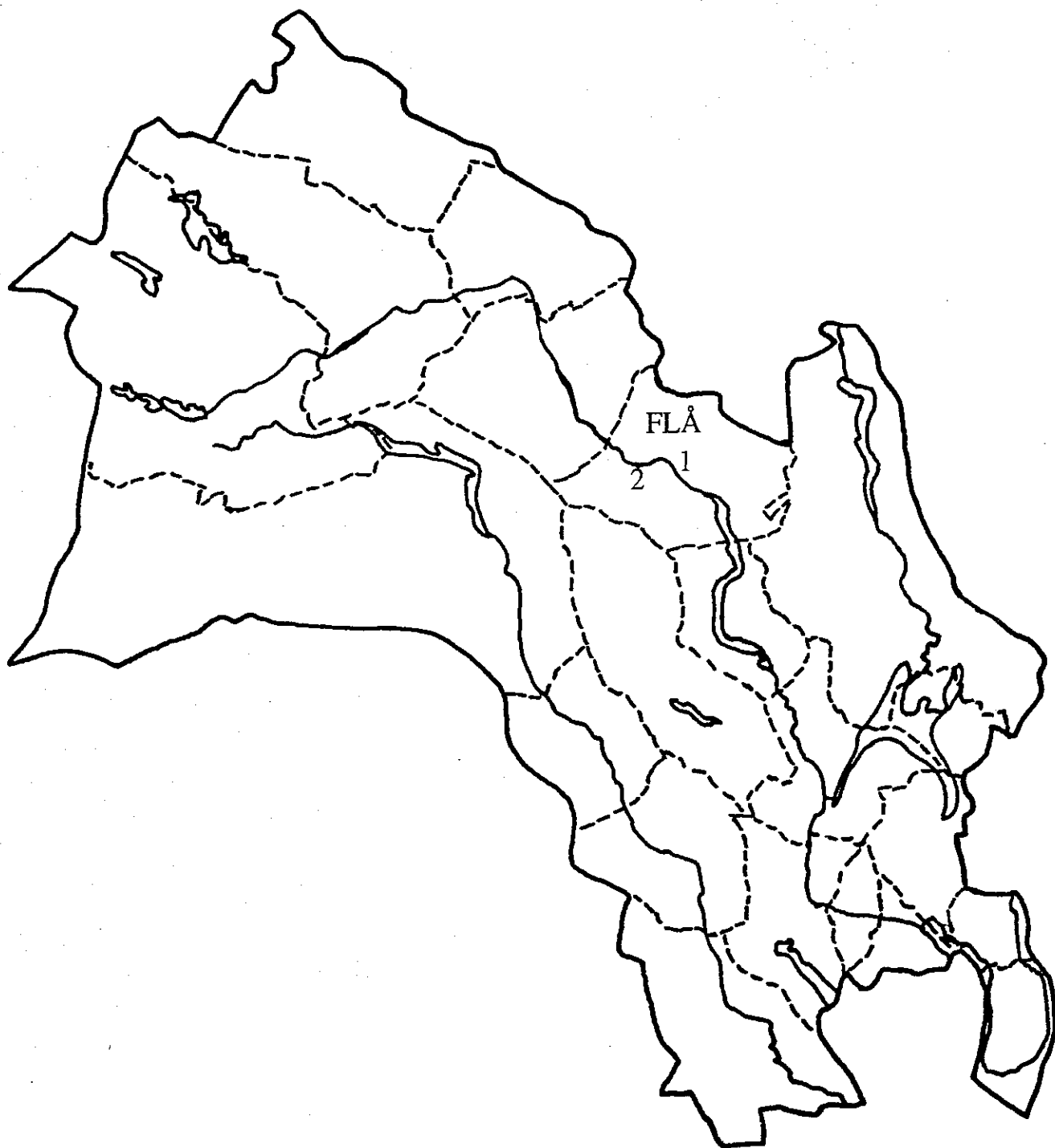
¹) TG=Torbjørn Grøslandsbråten (Flå viltnemnd)

BTB=Bjørn Tore Bækken

KØ=Knut Ødegård (Flå viltnemnd)

Figur 1. Stedsangivelse for dokumenterte rooviltskader på husdyr i Oppland i 1989. Tallene på kartet er i samsvar med tabell 1.

Figur 2. Stedsangivelse for dokumenterte roviltskader på husdyr i Buskerud i 1989. Tallene på kartet er i samsvar med tabell 2.

FYLKESMANNEN I OPPLAND
MILJØVERNDELINGENSTATSETATENES HUS - GUDBRANDSDALSVN. 170/172 - 2800 LILLEHAMMER
SENTRALBORD: (062) 66 000 - DIREKTE INNVALG: (062) 66 061 - TELEFAX: (062) 66 167

Viltnemndene i Oppland

DERES REF.

VÅR REF. (BES OPPGITT VED SVAR)

DATO

M-2269/89 GV/ahs 461.766

19.06.1989

SKADEDOKUMENTASJON I FORBINDELSE MED HUSDYR TATT AV ROVDYR I
OPPLAND I 1989.

Fra 19.06.1989 vil Bjørn Tor Bækken være engasjert for å forestå skadedokumentasjon og bestandsregistrering av store rovdyr i Oppland og Buskerud. Han vil ha kontor på Miljøvernnavdelingen i Oppland og treffes på telefon (062) 66 000 eller på mobiltelefon nr. (094) 92423.

Vi ber om at viltnemnda tar kontakt med Bækken så snart de får beskjed om at husdyr kan være tatt av fredet rovvilt. Vi ber om at viltnemnda opplyser det lokale sau- og geitalslag om denne mulighet til å få assistanse ved dokumentasjon av at husdyr er tatt av rovvilt slik at saken lettere kan behandles riktig i forbindelse med erstatningsspørsmålet.

Det gis som kjent ikke erstatning for husdyr tatt av gaupe, men vi er likevel interessert i å få meldinger om husdyr tatt av gaupe, på samme måte som for de andre store rovdyra.

I forbindelse med bestandsregistrering er vi også interessert i meldinger om ville dyr som man mener er tatt av store rovdyr og om andre observasjoner av spor og sportegn. Også her er det viktig at vi får meldingene så raskt som mulig.

Etter fullmakt

Torstein Wangenstein
Torstein Wangenstein

Geir Vagstein
Geir Vagstein

Kopi: Fylkeslandbrukskontoret i Oppland, Jordbrukssetaten,
Tordenskjoldsgt. 4, 2800 Gjøvik

Saksbehandler: Geir Vagstein, viltforvalter, tlf. 062/66062

Vedlegg 2

FYLKESMANNEN I BUSKERUD
MILJØVERNAVDELINGEN

KOPI

Viltnemndene i Buskerud

DERES REF.

VÅR REF (BES OPPGITT VED SVAR)

DATO

Jnr. 3372/89,
Ark. 461,
BS/KSB

15.6.89

NY ROVVILTKONSULENT I BUSKERUD.
ROVVILTMELDINGER.

I år har Oppland og Buskerud i fellesskap fått egne midler til overvåking av de store rovdyrene bjørn, ulv, jerv og gaupe. Den 19. juni begynner Bjørn Tore Bækken som rovviltkonsulent for de to fylkene. Han vil ha kontorsted i Lillehammer hos fylkesmannen i Oppland.

Som tidligere ønsker vi å få innrapportert alle meldinger om observasjoner av de aktuelle arter, eller om spor eller andre spor tegn som antas å stamme fra disse artene. Husdyr som finnes drept eller skadet forårsaket av rovdyr ønsker vi også å få inn meldinger om. Dette gjelder også lam som antas å være drept av kongeørn.

Det er viktig at meldingene kommer oss i hende så raskt som mulig, slik at mulighetene for å oppklare og godta meldingene blir best mulig. Dette er nødvendig både for å bedre våre kunnskaper om rovviltforekomstene, men også for å sannsynliggjøre husdyrtap forvoldt av rovdyr i forbindelse med den erstatningsordning som er etablert.

Meldinger gis enten direkte til Bjørn Tore Bækken, eller til miljøvernnavdelingen i Buskerud. Bjørn Tore Bækken kan nås på følgende telefoner:

Kontor : 062/66051
Mobiltelefon: 094/92423

I tillegg til miljøvernnavdelingens telefon, kan følgende nummer brukes:

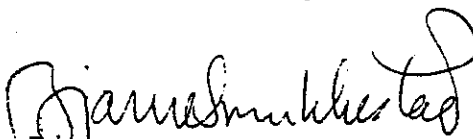
Mobiltelefon: 094/97335
Frode Løset privat: 067/10928
Bjarne Smukkestad privat: 034/28563.

KOF

Det er ikke grunn til å legge skjul på at vi er noe skuffet over den mangel på engasjement viltnemndene ofte har vist i forbindelse med rovviltmeldinger. Gjentatte ganger er det presseoppslag i avisene om observasjoner av eller spor etter rovvilt, eller husdyr antatt drept av rovvilt, uten at viltnemnda i angjeldende kommune på eget initiativ har søkt å finne fram til kilden for observasjonen, eventuelt gransket forholdene nærmere for så å kontakte oss eller tidligere rovviltkonsulent Petter Wabakken. Det må i den forbindelse også føyes til at det heldigvis er flere positive unntak fra ovennevnte bilde.

Dersom det er interessante spor eller sportegn som antas å stamme fra bjørn, ulv, jerv eller gaupe, eller det finnes husdyr som antas å være drept eller skadet av rovvilt (inkludert kongeørn), vil Bjørn Tore Bækken så langt det er mulig, søke å rykke ut for å granske sportegnene eller kadaveret. Det vil i så fall være ønskelig at en fra viltnemnda kan bistå. I tillegg er det sterkt ønskelig at kilden/observatøren kan være med for å påvise sporene.

Etter fullmakt

Bjarne Smukkestad
Viltforvalter

FYLKESMANNEN I OPPLAND
MILJØVERNDELINGENSTATSETATENES HUS - GUDBRANDSDALSVN. 170/172 - 2600 LILLEHAMMER
SENTRALBORD: (062) 66 000 - DIREKTE INNVALG: (062) 66 051 - TELEFAX: (062) 66 167Viltnemndene i Oppland og Buskerud
Sau- og geitagslagene i Oppland og Buskerud

DERES REF.

VÅR REF. (BES OPPGITT VED SVAR)

DATO

M-M-2698/89/BTB/ls 461.766

14.07.1989

REGISTRERING AV STORE ROVDYR/SKADER PÅ HUSDYR

Fylkesmannen i Oppland og Buskerud ved miljøvernavdelingene har i år i fellesskap fått midler til skadedokumentasjon og registrering av store rovdyr. Bjørn Tore Bækken er engasjert som rovviltkonsulent for de to fylkene. Han har kontor plass på Lillehammer, hos fylkesmannen i Oppland (tlf.: 062-66000, mobiltlf.: 094-92423). Ved mistanke om rovdyrskade på husdyr er det spesielt viktig at viltnemnda eller rovviltkonsulenten får beskjed så raskt som mulig for å kunne dokumentere skadegjørere. (For Dovre og Lesja kommuner i Oppland er det en annen ordning i samarbeid med fylkesmennene i Sør-Trøndelag og Møre- og Romsdal).

Som et ledd i dette arbeidet ønsker vi å gjennomføre en spørreundersøkelse hos samtlige viltnemnder og sau- og geitagslag i Oppland og Buskerud.

./.. Vedlagt følger et spørreskjema som vi ber dere fylle ut og returnere i vedlagte konvolutt.

Vi ber også om at den/de som fyller ut skjemaet oppgir navn, adresse og telefon, slik at vi senere kan ta kontakt hvis vi skulle ønske mere detaljerte opplysninger.

Vi ber om at spørreskjemaet returneres innen 15. august.

På forhånd takk.

Etter fullmakt

Magne Drageset

Bjørn Tore Bækken

Saksbehandler: Bjørn Tore Bækken, rovviltkonsulent,
tlf. 062-66065